

Prva izložba u stotoj obljetnici Muzeja grada Zagreba

KORAK DO NOVOG STOLJEĆA: Gospodarska izložba u Zagrebu 1891.

Svjetskom izložbom u Londonu 1851. započeo je trend priređivanja velikih gospodarskih izložbi, iz kojih je iznikla suvremena manifestacija EXPO, na kojoj se Hrvatska redovno predstavlja. Regionalne i svjetske izložbe, čije je temeljno obilježje bila promidžba nacionalnih gospodarstava, postigle su vrhunac u drugoj polovini, a osobito krajem 19. stoljeća. Na tim izložbama izlagači su se brojali u desecima tisuća, a posjetitelji u milijunima.

UHrvatskoj, tada dijelu Austro-Ugarske Monarhije, najveća je gospodarska izložbena manifestacija priređena u Zagrebu 1891. godine. Organizirana u čast 50-godišnjice djelovanja Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva, Jubilama gospodarsko-šumarska izložba nadišla je skromne prigodničarske okvire, postavši prvorazrednim društvenim događajem u Zagrebu i Hrvatskoj na kraju 19. stoljeća. Ona je bila indikator gospodarskog stanja zemlje koja se oporavljala od posljedica financijske krize uzrokovane slomom na bečkoj burzi 1873. godine. Međutim, procesi modernizacije i rasta gospodarstva tekli su sporije nego u ostalim krajevima Austro-Ugarske Monarhije, zbog političke i ekonomske ovisnosti Hrvatske i Slavonije o Budimpešti. Izložba je ukazivala na početke ekonomskih promjena, koje su

na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće dovele do osnaženja novčarstva, obrta i industrije.

Više od bilo kojeg političkog događanja, gospodarska izložba 1891. je u vrijeme banovanja Dragutina Khuen-Hedervarya prezentirala jedinstvo hrvatskog "sjevera i juga" - Hrvatske i Slavonije, Dalmacije, Istre, ali i Bosne i Hercegovine. Ukazala je na uspon gospodarstva i na sve izraženiji rast industrijske proizvodnje, u čemu su prednjačio Zagreb, postavši do početka 20. stoljeća veleindustrijskim središtem. Jubilarna gospodarska izložba dala je snažan pečat modernizaciji grada. Prvom većom javnom uporabom električnog osvjetljenja, puštanjem u promet konjskog tramvaja, otvorenjem Botaničkog vrtu i uređenjem aleje od tadašnjeg Južnog kolodvora (danas Zapadni kolodvor) do Sveučilišnog trga, na kojemu se odvijala izložbena manifestacija, Zagreb je dobio neka od tipičnih obilježja srednjoeuropske metropole. U urbanističkom pogledu, izložba je definitivno prekinula tradiciju sajmovanja na Sveučilišnom trgu, otvorivši put konačnom oblikovanju zapadnog kraka zagrebačke Zelene potkove, na kojemu je četiri godine kasnije svečano otvorena zgrada Hrvatskog narodnog kazališta.

U znak sjećanja na veliki povjesni korak

Muzej grada Zagreba svojim izložbenim projektom želi javnosti prezentirati važnost navedene manifestacije, koja je gospodarski, kulturno i politički predstavljala "korak u novo stoljeće". Projekt će vrednovati urbanistički i modernizacijski utjecaj Jubilame izložbe na grad Zagreb, vidljiv i danas, te će ukazati na potrebu istraživanja, prezentacije i očuvanja gospodarske baštine.

Autor projekta je Goran Arčabić, povjesničar koji više godina proučava gospodarsku povijest grada Zagreba u 19. i 20. stoljeću. Na

projektu sudjeluju suradnici iz Beča, Budimpešte, Praga i Trsta, koji će prikazati utjecaj velikih izložbi na razvoj četiriju srednjoeuropskih metropola, nekada dijelova jedinstvenog habsburškog carstva.

Izložba je organizirana u pet tematskih cjelina: Srednjoeuropski uzori i poveznice, Jubilama Gospodarsko-šumarska izložba u Zagrebu 1891., Gospodarstvo u usponu, Trojedna kraljevina: želje i stvamost, Izložba i grad: urbanistički i modernizacijski utjecaj. Projekt se temelji na izvornoj arhivskoj i muzejskoj građi, izložbu prati dvojezični hrvatsko/engleski katalog koji je produkt međunarodne suradnje nastale na inicijativu MGZ-a.

Budući da je izložbeni projekt zamišljen kao putujući, a ima međunarodni karakter, otvara široke mogućnosti za daljnju suradnju i gostovanja u muzejskim ustanovama u Hrvatskoj i u inozemstvu.

Izložba je postavljena u Muzeju grada Zagreba do 01. svibnja 2007.